

ACADEMIA ROMÂNĂ

Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii

– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XVI/2023

Editura MEGA

CONSEMĂNĂRI ASUPRA SESIUNII ȘTIINȚIFICE CU TEMA *ISTORIA ȘTIINȚEI ȘI TEHNOLOGIEI – PREOCUPĂRI ACTUALE*, ORGANIZATĂ ÎN LUNA MAI 2023 LA MEDIAȘ

Elena HELEREA¹

helerea@unitbv.ro

ABSTRACT: The Brașov branch of the Romanian Committee of History and Philosophy of Science and Technology of the Romanian Academy organized at the Natural Gas Documentation and Information Center in Medias a Scientific Session on *History of Science and Technology – Current Concerns*. The debates, attended by historians and specialists in different fields of science and technology from Romania and Ukraine, highlighted the complexity of current problems and the need for the multidisciplinary treatment of the history of science and technology. Brief summaries of papers presented are included in this article.

KEYWORDS: History of science and technology, scientific session in Medias 2023, multidisciplinary, Romanian Committee of History and Philosophy of Science and Technology of the Romanian Academy.

Filiala Brașov a Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române a organizat în luna mai 2023, la Centrul de Documentare și Informare Gaze Naturale din Mediaș, o Sesiune științifică cu tema: *Istoria științei și tehnologiei – Preocupări actuale*.

Sesiunea științifică s-a desfășurat on-line, ceea ce a dat posibilitatea conectării participanților din diferite zone ale țării, dar și din străinătate: Ucraina, Franța, Anglia. Rezumăm aici unele dintre comunicările susținute și care au provocat numeroase discuții și interpretări.

---

¹ Profesor universitar, doctor în Inginerie electrică, Universitatea Transilvania din Brașov, președinte al Filialei Brașov a Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române.

Alla LITVINKO, doctor în științe istorice, cercetător principal la Institutul G. M. Dobrov pentru Studiul Istoriei Științei și al Potențialului Tehnologic al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, a prezentat *Un rezumat asupra dezbaterilor din cadrul Conferințelor științifice organizate la Kiev, cu tematica „Prioritățile științei ucrainiene” (13 aprilie 2023) și „Istoria științei și tehnologiei în perioada de criză a dezvoltării sociale” (14 aprilie 2023).*

Cele două evenimente științifice organizate la Kiev, în format online având în vedere decretul Legii marțiale valabil pe teritoriul Ucrainei ca urmare a războiului ruso-ucrainean, au avut ca principal organizator Institutul G. M. Dobrov pentru Studiul Istoriei Științei și a Potențialului Tehnologic al Academiei Naționale de Științe (NAS) a Ucrainei.

Conferința cu tematica „Prioritățile științei ucrainiene” a avut ca public țintă tinerii cercetători și studenți. Subiectele abordate au acoperit o gamă largă de probleme, legate de istoria științei și tehnologiei în Ucraina și în lume: istoria științei și tehnologiei ca element al culturii naționale și mondiale; biografiile istorice ale oamenilor de știință; abordarea științifică a conservării patrimoniului istoric; popularizarea celor mai bune practici ale oamenilor de știință, ingineri și inventatori ai Ucrainei; modalități de creștere a prestigiului muncii intelectuale; muzeologie; utilizarea cercetării istorico-științifice și a cursurilor educaționale în învățământul superior; importanța patriotică a studierii istoriei științei și tehnologiei Ucrainei, precum și provocările sociale ale tehnologiilor moderne; formarea unei noi realități mondiale în perioadele de criză ale dezvoltării sociale.

Cea de a doua conferință cu tematica „Istoria științei și tehnologiei în perioada de criză a dezvoltării sociale” a beneficiat de aportul cercetătorilor, muzeografilor și profesorilor care predau istoria științei și tehnologiei. Au fost dezbătute multiple aspecte: importanța științei în practica socială pentru depășirea dificultăților perioadelor de criză ale dezvoltării sociale; știința și tehnologia ca fenomen al culturii naționale și mondiale; semnificația viziunii asupra lumii a istoriei științei și tehnologiei; rezultatele prioritare ale oamenilor de știință ucraineni în domeniul științelor naturale, tehnice și sociale; biografiile istorice ale oamenilor de știință și ale organizatorilor științei; popularizarea științei și a muzeologiei; modalități de creștere a prestigiului muncii intelectuale; abordarea științifică a conservării patrimoniului istoric; provocările sociale ale lumii tehnologice moderne.

Rezultatele dezbaterilor au fost cuprinse în rapoarte, grupate în următoarele secțiuni: «Istoria formării științelor fizice și matematice și a astronomiei în Ucraina și în lume», «Dezvoltarea științelor și tehnologiilor în Ucraina în context global», «Studii istorice și științifice ale dezvoltării științelor medicale și biologice, agricole și ale științelor pământului», „Etapă de dezvoltare a cunoștințelor sociale și umaniste: științe istorice, filozofice, economice și pedagogice”.

O tradiție a acestor evenimente științifice este organizarea unei excursii profesionale pentru participanți. Anul acesta, cu ocazia sărbătoririi a 125 de ani de la înființarea Institutului Politehnic din Kiev, a fost organizată o vizită virtuală la Muzeul Memorial Academician E.O. Paton și la Muzeul de Istorie E.O. Paton al Institutului de Sudură Electrică din cadrul acestei instituții. Este de menționat că evenimente de acest fel stimulează formarea unei perspective științifice și amplifică spiritul patriotic în rândul tinerilor, lucru deosebit de important în perioadele de criză ale dezvoltării sociale.

Volodymyr SKLYAR, doctor în Științe istorice, profesor la Universitatea Tehnică Națională – Institutul Politehnic Harkov, a prezentat lucrarea: *Rezultate remarcabile ale studiilor de istoria științelor la Institutul Politehnic Harkov*.

Sunt două instituții de învățământ superior care au stat la baza dezvoltării învățământului superior tehnic în Ucraina: Institutul Politehnic din Harkov înființat în 1885 și Institutul Politehnic din Kiev înființat în 1898. Dacă în 1885 Institutul Politehnic Harkov avea doar 30 de cadre didactice, incluzând 10 profesori și un prim grup de studenți de 125 de tineri, în prezent, la această instituție, redenumită Universitatea Tehnică Națională, activează 1.400 de cadre didactice, cu peste 200 de profesori și 900 de conferențieri, iar cei 14.000 de studenți sunt înregistrați în 10 institute de educație și cercetare, în principal de profil tehnic. În pofida agresiunii Rusiei și a distrugerii unei părți din clădiri, personalul universității desfășoară în mod eficient procesele educaționale și activitățile științifice.

În anul 2004, la inițiativa rectorului Institutului Politehnic Harkov, prof. L. L. Tovazhnyanskyi, cu sprijinul Institutului G. M. Dobrov pentru Studiul Istoriei Științei și al Potențialului Tehnologic al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, a fost creat Departamentul de Istoria

Științei și Tehnologiei. Șeful catedrei în perioada 2004 – 2011 a fost prof. L. M. Besov, iar din 2011 departamentul este condus de prof. V. M. Sklyar. În perioada 2009 – 2015, la Universitatea Tehnică Națională a fost acreditat Consiliul academic de specialitate pentru susținerea tezelor de candidat în științe la specialitatea Istoria științei și tehnologiei (cod 07.00.07). În 2018, ca urmare a reorganizării instituționale, a fost creat Departamentul de Studii Ucrainene, Studii Culturale și Studii de Istoria Științei. Secția de istorie a științei este condusă de prof. S.S. Tkacenko.

În ultimii ani, departamentul a pregătit 4 doctori și peste 20 de candidați în științe, majoritatea dizertațiilor având ca obiect de studiu realizările științifice și tehnice ale oamenilor de știință ai Universității Naționale Tehnice. Materialele de cercetare științifică elaborate de către istoricii în domeniul științei din departament sunt utilizate în pregătirea monografiilor fundamentale despre istoria institutului. Echipa de istorici ai universității are contacte fructuoase cu centrele de istorie a științei și tehnologiei din Ucraina și din alte țări.

Puiu CHISĂLIȚĂ, conferențiar dr.ing. la Universitatea Transilvania din Brasov, Președinte al Asociației Energie Inteligentă, membru CRIFST, a prezentat lucrarea: *Impactul războiului asupra sectorului de gaze naturale din România și din Europa*.

Anul 2022 a fost un an complicat pentru sistemul energetic, plin de provocări și premiere multiple. Multe schimbări sunt în mod inevitabil legate de conflictul din Ucraina:

- Oprirea fluxului de gaze către Europa de Vest,
- Prețul istoric maxim pentru gazele naturale și electricitate,
- Reducerea semnificativă a fluxului de gaze din Federația Rusă către UE,
- Suspendarea parțială a liberalizării pieței gazelor și energiei electrice, aspect care este în opoziție cu principiul pentru care a fost înființată și dezvoltată UE – „libera circulație a mărfurilor și a persoanelor”,
- Atingerea maximului de GNL importat,
- Admiterea faptului că „există viață” chiar și fără energia din Rusia.

Securitatea energetică este un concept care a făcut carieră în discursul politic în ultimul deceniu, dar care, la nivel practic, prin măsurile luate nu a reflectat un nivel echivalent de ambiție. În sens pragmatic, securitatea energetică implică găsirea de surse și rute alternative de aprovizionare,

precum și asigurarea integrității specifice pentru infrastructura de transport. Izbucnirea războiului din Ucraina a pus pe ordinea de zi cea mai spinoasă problemă, și anume identificarea surselor care ar reduce semnificativ dependența de gazul rusesc. Există un decalaj aparent insurmontabil între aspirațiile politice și realitățile tehnice și financiare pragmatice, cel puțin dacă operăm cu scenarii pe termen scurt. În ceea ce privește dependențele, România este unul dintre statele care beneficiază de un context net favorabil în comparație cu anumite țări din Uniunea Europeană sau cu media la nivel comunitar. Cu toate acestea este necesară o strategie comună, coerentă și realistă pentru ca tranziția să aibă loc fără costuri dramatice sau daune structurale pentru economia europeană.

În acest context, o înțelegere profundă a cauzelor care au condus la situația deosebit de complicată și de nerecunoscut de astăzi este oportună, atât din punct de vedere geopolitic, cât și din perspectiva imperativă de a evidenția particularitățile arhitecturii sectorului energetic. Sunt unele puncte cheie de avut în vedere: Stabilitatea energetică a Europei înainte de februarie 2022; Nu există nici o miză cu mai puține conflicte de resurse; Importanța diferențierii între Green Deal, ca proiect mediatic și unul strategic; Principalele alternative la sursele de energie rusești; Rolul și potențialul tehnologiilor „verzi”; Revitalizarea dimensiunii nucleare; Între independența României și securitatea energetică.

Irina MASTAN, doctor în științe istorice, membru CRIFST, a prezentat lucrarea: *Muzeul Amintirilor din Comunism – Inițiativă culturală privată în sfera publică*.

În ultimul deceniu al secolului trecut, inițiativa privată de conservare și prezentare a patrimoniului cultural a depășit sfera colecțiilor private cu circuit închis. Prezența diverselor forme de organizare muzeală este din ce în ce mai vizibilă în spațiul public. Muzeele private au funcții socio-culturale complexe, funcționând ca barometre ale comunității. Flexibile, diverse, moderne și inovatoare, aceste instituții se adaptează cerințelor și preferințelor societății, constituindu-se într-un important vector de mișcare culturală.

În calitatea sa de produs comunitar, Muzeul Amintirilor din Comunism (MadC) din Brașov reprezintă unul dintre puținele muzee private din România. Născut din nevoia de a experimenta senzorial trecutul recent, muzeul oferă o perspectivă diferită față de abordarea tradițională a

temei comunismului românesc. Creat din contribuțiile comunității, MadC are și o importantă componentă socială, contribuind prin activitate și venituri la sprijinirea copiilor aflați în situații vulnerabile. Lucrarea ilustrează strategia și modul de abordare în întemeierea celui mai tânăr muzeu privat din România.

Ioana BORȘAN, doctorand la Universitatea Transilvania din Brașov, director al Muzeului de Științe Brașov, a prezentat lucrarea: *Muzeul de Științe Brașov – Interactivitate, dincolo de artefacte*.

Muzeul de Științe Brașov face legătura între teoriile elaborate de științe și aplicabilitatea acestora pentru viața de zi cu zi. Prin expoziția interactivă pe care o găzduiește, vizitatorii descoperă toate cele trei etape ale dezvoltării științei: istoria, prezentul și încotro se îndreaptă aplicațiile acesteia prin noile tehnologii. Într-o perioadă în care stilul de viață este din ce în ce mai dinamic, este analizată oportunitatea de a alcătui o expoziție interactivă, astfel încât astronomia, biologia, anatomia, fizica, matematica și diferite tehnologii să fie experimentate de către entuziaști. Este evidentă nevoia de interactivitate în muzee și impactul dezvoltării de module interactive.

Marius BENȚA, profesor la Colegiul Tehnic Mircea Cristea din Brașov, membru CRIFST, a prezentat lucrarea: *Muzee și colecționari din Transilvania*.

Pe întreg teritoriul României, în aproape toate orașele, au existat dintotdeauna pasionați de artă, colecționari, indiferent dacă obiectul plăcerii lor erau tablourile, argintăria, mobilierul, covoarele, ori obiectele etnografice, cărți, sau icoane. Din colecțiile celor din Transilvania, prin donații s-au constituit ulterior muzee. Astfel de muzee sunt în mai toate zonele transilvane: Timișoara, Arad, Oradea, Baia Mare, Sighet, Cluj, Sibiu, Brașov, Sighișoara, Făgăraș, Târgu Mureș, Alba, Lipova și multe altele, cât și casele memoriale, existente și în prezent.

Un rol important în realizarea unor colecții l-au avut, în secolul al XIX-lea, Timotei Cipariu, Simion Mihali – Mihalescu, Iacob Mureșianu, Axente Sever, Aron Pumnul, George Barițiu, și cu nimic mai puțin, Gheorghe Șincai, Samuel Micu, Petru Maior, I. Buteanu. Colecțiile lor cuprind cărți rare, mobilier, tablouri și argintărie. Colecția etnografică a învățătorului Pamfil Albu din satul Lupșa sau, cu aproape un secol mai

înainte, la Aiud, colecția (ulterior muzeu) tot de carte și artă comparată a lui Benku Franciscus sunt, de asemenea, deosebit de interesante. Colecția episcopului romano – catolic Bettyamy Ignăție, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, se transformă în anul 1912 în Muzeul Battyaneum.

În orașul Brașov, un număr de șase colecționari, având ca inițiator pe Iulius Teutsch, înființează, în jurul anilor 1873 / 1874, „Societatea Colecționarilor Brașoveni”. Iulius Teutsch – fabricant de salamuri, iar Fr. Deuhel – de băuturi spirtoase, au donat în totalitate colecțiile lor de istoriografie (documente, medalii, arme) și etnografie muzeului brașovean. În aceeași zonă au mai existat colecțiile Gh. Cernea, la Paloș – Ardeal și Gh. Radocea, la Bucium – Făgăraș, una din cele mai mari colecții etnografice din România, de mobilier, vase, costume, covoare și icoane aparținând tuturor regiunilor țării, precum și colecția Karoly Szocs, de asemenea, o foarte frumoasă colecție de artă etnografică transilvăneană.

Sibiul ocupă un loc de frunte în ceea ce privește colecțiile private donate statului și acestea dacă am pomeni numai de Samuel Brukenthal, a căror colecție este – împreună cu altele din România – trecută în marile dicționare și enciclopedii de artă. Colecțiile sibiene s-au mai îmbogățit și cu donațiile lui A. Breckner, S.A. Royse, M. Fuss, J. Bindersi, M. Akner.

Prin pasiunea lor de a colecta și a conserva artefacte de factură artistică și tehnică, colecționarii din secolele XVII–XIX au pus bazele muzeelor actuale – adevărate lecții de viață.

Horia SALCĂ, doctor în științe tehnice, cercetător independent la Centrul Național al Colecțiilor Wroughton al Muzeului de Științe Londra, membru CRIFST, a prezentat lucrarea: *Cercetarea arhivei personale a lui George Constantinescu la Muzeul de Știință Wroughton*.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, după lansarea Bătăliei Angliei, în Marea Britanie au apărut numeroase aerodromuri pentru a sprijini aviația. Printre acestea se numără și aerodromul de la Wroughton, folosit cu rol principal de asamblare și depozitare a aeronavelor în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. În 1972, acesta a trecut în administrarea Royal Navy, devenind în 1972 Royal Naval Aircraft Yard Wroughton, pentru a fi reutilizat pentru o scurtă perioadă în timpul Războiului Falkland. Din 1979, peste 220 de hectare din fostul aerodrom aparțin Grupului Muzeului Științei și găzduiește Centrul Național de Colecții, care găzduiește depozitul de obiecte mari și biblioteca grupului.

În prezent, o colecție de aproximativ 35.000 de obiecte este depozitată în șase dintre hangare și într-o clădire special construită. În 2018, *site-ul* a fost redenumit Centrul Național de Colecții Wroughton pentru a reflecta utilizarea acestei facilități de către Science Museum Group ca principală unitate de gestionare a colecțiilor. În 2021 a fost finalizată o construcție specială, de 26.000 de metri pătrați, care va găzdui și va oferi acces la peste 400.000 de obiecte din colecție.

Printre colecțiile prestigioase ale Bibliotecii și Arhivelor Muzeului de Știință se numără: caietele lui Charles Babbage, Barnes Wallis, Walt Patterson, Humphry Davy, George Parker Bidder, precum și Noua Enciclopedie sau Dicționar Universal al Artelor și Științelor.

Din perspectiva românească este deosebit de important faptul că printre colecțiile Wroughton se numără arhiva personală a lui George (Gogu) Constantinescu, savantul, inginerul și inventatorul româno-britanic. A fost donată Muzeului de Știință de fiul său, Ian Constantinescu, în 1996, fiind depozitată în 165 de cutii, unele cu documente încă neidentificate. Această arhivă conține corespondență, note manuscrise, fotografii, desene, caietul de sarcini de brevet și pliante tipărite referitoare la opera lui Constantinescu pentru intervalul de timp cuprins între 1910 și 1965.

Mulțumită sprijinului d-nei Jessica Bradford, șefa colecțiilor și curatorul principal al Muzeului de Știință, s-a obținut accesul la arhiva George (Gogu) Constantinescu, astfel că, începând cu luna martie 2023, s-a reușit analiza a peste 600 de pagini de documente, o mică parte din volumul imens de documente lăsat moștenire de marele geniu de origine română.

Nicolae BULZ, profesor dr.ing, cercetător asociat al CSCBAS „Acad. David Davidescu” al Academiei Române, membru CRIFST, a prezentat lucrarea: *Hermann Oberth – Labirintul vieții: de la Stiința despre Rachete și Astronautică înspre Filosofie*.

Hermann Julius Oberth a fost unul dintre părinții fondatori ai științei construcției rachetelor și astronauticii, alături de savantul rus Konstantin Tsiolkovski și americanul Robert Goddard. Născut în 25 iunie 1894 la Sibiu; Decedat în 28 decembrie 1989 la Feucht, lângă Nürnberg, Germania (la 95 de ani). Sunt date bine cunoscute asupra studiilor sale universitare la München (*medicina* / până în 1914), participarea ca medic militar la primul război mondial, apoi, tot la München (*fizica* / după 1918), cu lucrarea de doctorat „Despre știința rachetelor” neacceptată (apreciată drept

„utopică”) și cu doctorat la Cluj (pe aceeași temă), cu profesorul Augustin Maior. Tot date bine cunoscute există asupra activității sale de cercetare în domeniu, experimentele (publice) făcute la Berlin, influența acestora, periplul familiei din Mediaș și Sibiu la Viena și Dresda – apoi în Elveția, Italia și SUA – în perioada postbelică – până în 1962 când are loc o „retragere” din activitatea directă științifică [chiar în anul „crizei rachetelor”...] – la aproape 70 de ani. Apoi stabilit, cu familia, în Feucht – lângă Nürnberg, Germania – pentru peste un sfert de veac.

Ceea ce este mai puțin cunoscut se referă tocmai la această ultimă perioadă a vieții – activitatea sa filosofică, soldată cu publicare de cărți, la care există unele comentarii și analize elaborate. Lucrările originale care sunt desigur pe fundalul experienței în construcția rachetelor și astronautică – dar prezintă introspecții și analize critice societale, sunt mai puțin comentate – poate chiar neînțelese:

- *Forschung und Jenseits*, Johannes Baum Verlag, Pfullingen/ Württ., 1930.

- *Das Mondauto*, 1959.

- *Stoff und Leben. Betrachtungen zum modernen Weltbild*, Remagen: Der Leuchter Otto Reichl Verlag, 1959, 216 S.

- *Katechismus der Uraniden. Haben unsere Religionen eine Zukunft? Gedanken aus philosophischen Vorträgen und zum Teil noch unveröff. Schriften*, 1966.

- *Politik und Kunst*, München: Deutsche Akademie für Bildung und Kultur, 1975, 28 S. (Schriftenreihe der Deutschen Akademie für Bildung und Kultur in München; Heft 10).

- *Kakokratie, der Weltfeind Nr. 1*, Feucht: Uni-Verlag Dr. Roth-Oberth, 1976, 33 S. Vorwort vom 24. Februar 1978 zum Buch von S.E. Waxmann.

- *Unsere Lehrmeister aus dem Kosmos, Exoarchäologie: Die große Wende*, ISBN 3-88608-150-8.

- *Wählerfibel für ein Weltparlament*, Feucht: Uni-Verlag Dr. Roth-Oberth, 1983, 287 S.

- *PRIMER For Those Who Would Govern*, Verlag West-Art New York 1987, mit Vorwort von B. John Zavrel, ISBN 0-914301-06-3.

Comunicarea analizează starea de cunoaștere și perspectivele contemporane asupra acestor lucrări prezentate aici prin titlurile lor în germană și datele editoriale.

Alexandru HERLEA, profesor dr.ing, DHC, președintele asociației

Casa Românească din Paris, membru CRIFST, a prezentat lucrarea: *O sută treizeci de ani de la nașterea lui Petre Sergescu – Matematician, istoric al științelor, personalitate a secolului al XX-lea.*

Matematicianul și istoricul științei Pierre (Petre) Sergescu (1893–1954) a fost o înaltă personalitate a secolului al XX-lea, atât prin profesionalismul său, cât și prin etica ce i-a caracterizat toată activitatea. A fost un excelent organizator și un intelectual dedicat, promotor al marilor valori europene și atașat originilor sale.

Petre Sergescu a jucat un rol principal în dezvoltarea istoriei științei și tehnologiei, atât în ceea ce privește conținutul, cât și a instituțiilor specifice la nivel internațional. În acest din urmă domeniu a fost „forța motrice” în dezvoltarea colaborării internaționale în istoria științei și tehnologiei. A jucat un rol principal în resuscitarea IAHS (Academia Internațională de Istorie a Științelor) al cărei Președinte și Secretar perpetuu a fost, acționând pentru înființarea UIHS (Uniunea Internațională de Istoria Științelor) la care a fost Secretar General. A fost, de asemenea, redactor-șef și director al „Arhivelor Internaționale de Istorie a Științei”. De asemenea, a dezvoltat numeroase alte activități în domeniul științei, istoriei, predării și difuzării acesteia.

După cel de-al Doilea Război Mondial, la Paris, a jucat un rol cheie în viața emigrației românești: a denunțat ocupația sovietică a României, teroarea instaurată de comuniști și a evidențiat caracterul profund european al acestei țări. A fost Președinte al *Association des Roumains Professeurs des Universités din Paris*, Președinte și Director General al *Fondation Royale Universitaire Charles I* și s-a dedicat asistenței refugiaților (membru al asociației Caritatea Românească – CAROMAN).

Angela PĂUCEANU, muzeograf la Muzeul Gazului Metan de la Mediaș, membru CRIFST, a prezentat lucrarea: *Expoziție itinerantă: Focul de la Coșșa Mică – 90 de ani de la cel mai mare incendiu din istoria României.*

În 1909, gazele naturale au fost descoperite accidental pe teritoriul actual al României (la Sărmășel, în județul Mureș), ceea ce a dus la prima dezvoltare europeană a unei noi industrii, industria gazelor naturale. Odată cu aceasta, începe explorarea unor noi zăcăminte de gaze, inclusiv a câmpului Coșșa Mică. În 1932, au început negocierile dintre Primăria Sibiu și Societatea Anonimă privind acțiunile de exploatare a gazelor naturale SONAMETAN privind introducerea gazelor la Sibiu. După lungi negocieri, când cei doi parteneri au decis să înceapă forajul, au constatat

că o cantitate mai mare de gaz trebuie să fie scoasă din Zăcămintul Copșa Mică, care a fost desemnat ca bază de aprovizionare. Astfel, a fost inițiată realizarea imediată a puțului 5 Mica, Copșa Mică. Comunicarea cuprinde aspecte asupra celui mai mare incendiu din industria gazului metan din România care a avut loc în anul 1933.

Ionel STAREȚU, profesor dr.ing. la Universitatea Transilvania din Brașov, președinte al Filalei Brașov a AGIR, membru CRIFST, a prezentat lucrarea: *Necesitatea introducerii disciplinei de Istoria științei și tehnologiei în nomenclatorul disciplinelor pentru programele de licență în inginerie.*

Lucrarea include demersurile făcute de AGIR către ARACIS privind introducerea unei discipline în nomenclatorul de discipline ARACIS care să se refere la istoria științei și tehnologiei în general, cu particularizare pentru diferitele domenii ale ingineriei din cadrul programelor de studii de licență. În acest sens, sunt prezentate principalele argumente.

Elena HELEREA, prof. dr.ing. la Universitatea Transilvania din Brașov, Președinte al Filalei Brașov a CRIFST, a prezentat lucrarea: *Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române – Prezență activă în promovarea istoriei și filosofiei științei și tehnologiei.*

În această lucrare sunt analizate condițiile în care a fost creat Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnologiei (CRIFST) în cadrul Academiei Române. Se pune în evidență contribuția unor mari personalități, membrii CRIFST, la constituirea și dezvoltarea domeniului de istoria și filosofia științei și tehnologiei.

Se arată că după 1955, condițiile interne și externe au devenit favorabile extinderii cooperării dintre Academia Română și organisme internaționale din domeniul istoriei și filosofiei științei. A fost un moment prielnic pentru înființarea Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei (CRIFS) al Academiei Române, ca instrument de promovare a domeniului de istorie și filozofie a științei și de cooperare cu organisme internaționale din domeniu. Astfel, la 28 martie 1957, Biroul Prezidiului Academiei Române a aprobat structura CRIFS formată din cele opt personalități, desemnarea academicianului Mihai Ralea ca președinte al CRIFS și a filosofului Athanase Joja ca vicepreședinte al CRIFST, ambii implicați constant în problematica istoriei și filosofiei științei.

La 20 august 1957, secretarul Uniunii Internaționale pentru Istoria și Filosofia Științei (IUHS), René Taton (1915–2004), confirmă aderarea Academiei Române la UIHS, prin Comitetul nou creat în cadrul Academiei Române. Se recomandă împărțirea acestui comitet în două secțiuni, după modelul structurii IUHPS, cu o secțiune de istorie a științei și o secțiune de filosofie a științei. Distinsul profesor de logică Athanase Joja a depus o activitate susținută în organizarea celor două Divizii ale CRIFS: Divizia de Istoria Științei (DIS), prezidată de academicianul Ștefan Bălan și Divizia de Logică, Metodologia și Filosofia Științei (DLMPS), prezidată de academicianul Grigore Moisil.

O nouă reorganizare a CRIFS a avut loc după anul istoric 1989, când CRIFS a devenit CRIFST, incluzând tehnologia ca domeniu de studiu și când, la cele două divizii s-a adăugat și Divizia de Istoria Tehnicii (DIT).

Lucrarea detaliază contribuțiile semnificative de cooperare a CRIFS/CRIFST cu Uniunea Internațională pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnologiei (IUHPST) și Comitetul Internațional de Istoria Tehnologiei (ICOHTEC). Este subliniat anul 2023, care marchează 50 de ani de la apariția primului număr al revistei *Noesis*, publicație periodică anuală a CRIFS apărută în 1973, care continuă să fie publicată în prezent, alături de celele publicații reprezentative ale CRIFST.

Concluzii și perspective

Comunicările și dezbaterile care au avut loc la Sesiunea științifică de la Mediaș din mai 2023, având ca tema *Istoria științei și tehnologiei*, au subliniat importanța studiilor legate de istoria științei, tehnicii și tehnologiei, în contextul actual.

Într-o lume în care există numeroase framântări și conflicte, istoria tehnicii și tehnologiei poate aduce noi contribuții legate de valori, cultură și civilizație și poate mobiliza marea masa de tineri și profesioniști în deschiderea de noi căi de acțiune pentru asigurarea unui mediu sustenabil.

Participanții au subliniat că trebuie continuate cercetările în istoria științei și tehnicii în domeniul noile tehnologii, prin studiul interacțiunilor dintre tehnologie și mediul actual socio-economic. Vor fi continuate acțiunile de valorificare și conservare a patrimoniului științific și tehnic și de aplicare a metodelor moderne, adecvate, de muzeizare.

Prin cursuri, prelegeri și dezbateri active se poate stimula interesul pentru inovare și pentru creșterea prestigiului și utilității creației

științifice, prin promovarea celor mai bune experiențe ale oamenilor de știință, ale inginerilor și tehnicienilor, pentru atragerea tinerilor spre domeniul ingineriei.

Activitățile desfășurate sunt încurajatoare. Deja demersurile membrilor Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) și ai Asociației Generale a Inginerilor din România (AGIR) au dat rezultate: începând din anul universitar 2023/2024, este acceptată și în România predarea disciplinei de Istoria tehnicii pentru studenții de la învățământul universitar tehnic.

Prin extinderea colaborărilor cu parteneri din țară și străinătate, această sesiune de comunicări a adus un plus de valoare care va fi valorificată și la întâlnirilor anuale viitoare.

